

Жукова Л. М.,
д-р екон. наук, доцент кафедри менеджменту і логістики
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
м. Полтава

Лобач І. С.,
студентка кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового
ринку Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
м. Харків

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОРГОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасному світі економіка є однією з найбільш важливих галузей діяльності кожної держави. Дефіцит бюджету та державний борг – це дві ключові складові, які можуть відіграти важливу роль у фінансовому стані країни. Від цих показників залежить економічна стабільність та конкурентоздатність держави в глобальному світі.

Стан рівноваги бюджету (рівновага доходної і видаткової частини бюджету) є природнім станом і може вважатися оптимальним, а його досягнення – найважливішим завданням бюджетного планування. Вагомість такого стану обумовлена складністю природи бюджету в якому переплітається великий спектр різнорівневих інтересів і суперечностей. В їх основі бажання суб'єктів отримувати якомога більше асигнувань і сплачувати якомога менше податків. Така суперечність максимально утруднює процес балансування бюджету. Дефіцит і профіцит є складовою статті балансування бюджету і тією чи іншою мірою пов'язані з невідповідністю вхідних і вихідних фінансових потоків (рис. 1).

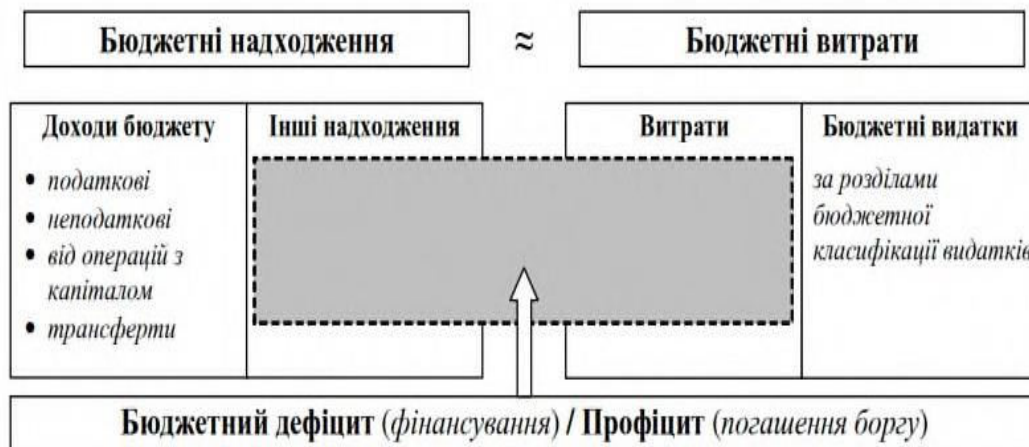

Рис. 1. Складові балансування бюджету [1, с. 76]

Затвердження профіцитного бюджету є виправданим з точки зору необхідності погашення основної суми державного боргу, утвореного в попередні періоди. Саме таке положення містить і Бюджетний кодекс України, який, окрім цього, мету бюджетного профіциту вбачає у забезпеченні встановленого розміру оборотного залишку бюджетних коштів та придбання цінних паперів. Отже, затвердження бюджету з перевищенням доходної частини над видатковою в Україні має регламентований характер, що обмежує вплив профіциту на економічні процеси. Наявність дефіциту означає, що бюджет планового року містить такі статті видатків держави, які не мають грошового забезпечення за рахунок постійних доходів. Таке явище здебільшого є негативним, однак не свідчить про незбалансованість бюджету в цілому, оскільки у процесі його складання і затвердження визначаються необхідні джерела фінансування дефіциту. Таким чином, дефіцит є балансуючою статтею бюджету, що засвідчує необхідність залучення додаткових джерел фінансування окремих державних видаткових програм понад наявні постійні надходження.

Враховуючи ці положення, пріоритетом є визначення питань щодо зменшення бюджетного дефіциту та державного боргу в Україні. Отже, до вторгнення країни-агресора на територію України наша держава мала вже вироблену стратегію по управлінню державним боргом, але через війну в країні виникло питання переорієнтування майже всіх пріоритетів та напрямів державного фінансування з метою забезпечення обороноздатності країни, вирішення величезної кількості гуманітарних проблем, що були спровоковані війною, а також здійснюється позаплановий пошук грошових ресурсів на внутрішньому та на зовнішньому ринках для того, аби профінансувати бюджети усіх рівнів. Вважаємо, що найбільш дієвими способами оптимізації боргової політики та зменшення боргового навантаження для України в умовах війни є [2]:

- досягнення політичної підтримки з боку міжнародних партнерів щодо безповоротної міжнародної фінансової допомоги;
- затвердження нової боргової стратегії в умовах воєнного стану;
- здійснення реструктуризації боргових зобов'язань за погодженням з кредиторами щодо зміни терміну сплати платежів, зниження суми або процентної ставки;
- подання заявки до Міжнародного валютного фонду та Світового банку щодо прийняття України у перелік країн, що мають змогу пройти процедури списання заборгованості тощо.

Отже, основним викликом сьогодення у забезпеченні боргової безпеки України є потреба у комплексному вдосконаленні державної боргової політики та розробка нової боргової стратегії в умовах воєнного стану.

Дії економічної влади держави щодо зменшення бюджетного дефіциту повинні враховувати наступні дії:

- налагодження системних зв'язків між платниками податків і державою, проведення роз'яснювальної роботи, застосування штрафних санкцій до злісних порушників;

- поступове зниження податкового тиску та зниження витрат держави;
- поступове зменшення дотацій і пільг збитковим підприємствам;
- розширення приватизаційних процесів;
- реформування міжбюджетних відносин;
- контроль рівня інфляції тощо.

Незважаючи на великі цифри державного боргу і бюджетного дефіциту, справа не в кількості, а в здатності грамотного професійного управління. Дійсно, вплив бюджетного дефіциту і державного боргу на національну економіку дуже сильний і його неможливо не ігнорувати. Позбуватися повністю державного боргу нема сенсу, але завдяки управлінню, контролю, вдосконаленню державної боргової політики і довіри населення, можливо мінімізувати вплив як і державного боргу, так і бюджетного дефіциту.

Список використаних джерел

1. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / за ред. В. Дем'яшина, Г. Погрішук. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 532 с.
2. *Поняття та значення державного боргу України в умовах воєнного стану. Аналітично-порівняльне правознавство.* URL : <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/267661> (дата звернення: 19.10.2023).